

## ВІДГУК

### офіційного опонента про дисертацію

**Кобилянської Тетяни Вікторівни „Формування готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків у процесі професійної підготовки“, подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти**

**Актуальність обраної теми.** Сьогодні в українському суспільстві серйозно розглядається питання про зміну системи виховання молодого покоління. Число неблагополучних, конфліктних сімей зростає, збільшується чисельність підлітків, що не навчаються і не працюють; турбує суспільство наркоманія і дитяча проституція; зростає дитячий суїцид. Навіть у благополучних сім'ях спостерігаємо надмірну зайнятість батьків, авторитарний стиль виховання, репресивну поведінку батьків, фізичне насильство по відношенню до дітей, що призводять до агресивності підростаючого покоління. Вирішувати такі завдання покликані психологи.

У зв'язку з цим на державному рівні розроблено і прийнято ряд правових актів у яких наголошується на необхідності надання допомоги батькам у підготовці молодого покоління до життєдіяльності. Тому сьогодення вимагає високопрофесійної підготовки фахівців і досліджувана Кобилянською Тетяною Вікторівною проблема формування готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків у процесі професійної підготовки - є досить важливою і актуальною в процесі реформування сучасної системи освіти.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до основних напрямів та завдань наукової теми кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини «Психологічні аспекти формування творчої особистості вчителя, студента, учня» (номер державної реєстрації № 011Ш00746). Тему затверджено вченою радою Уманського

державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 11 від 24.05.2016) та узгоджено на засіданні Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 14.06.2016).

### **Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації**

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується результатами дослідження, здійсненого дисертантом, і в цілому не викликає сумніву.

Обґрунтованою і логічною є структура дисертації, яка презентована вступом, трьома розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел, додатками, що відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

Зміст кожного розділу підпорядковано меті та завданням дослідження, а підсумками є наукові висновки.

Дисертант на високому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, визначила мету, завдання, методи дослідження.

Не викликає сумніву чітка структура дисертації, усі частини якої спрямовані на досягнення поставленої мети. План роботи логічний і послідовний, простежує проблему становлення компетентнісного підходу в сучасній освіті, зокрема й дослідження формування готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків у процесі професійної підготовки. Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження і його висновків обумовлені теоретико-методологічними позиціями, застосуванням комплексу взаємодоповнюючих методів наукового пошуку.

Відповідно до мети дисертаційної роботи визначено її завдання, для реалізації яких автором проаналізовано значний масив наукової, навчально-методичної літератури. Принагідно відзначити вміння автора узагальнювати й систематизувати дослідницький матеріал. Вражає фактологічна насиченість

змісту дисертації, побудованій на потужній джерельній базі.

Об'єкт і предмет дослідження адекватні меті та завданням роботи.

*Дисертацію презентує високий рівень наукової новизни, де автором вперше:* розроблено модель формування готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків у процесі професійної підготовки, яка охоплює такі блоки: методологічно-цільовий (мета, підходи, принципи); змістово-операційний (етапи, зміст, форми, методи, технології); результативно-оцінний (критерії, рівні, результат); обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків у процесі професійної підготовки (інтеграція психологічних і педагогічних знань у процесі оновлення змісту фахових дисциплін; розвиток у майбутніх психологів ціннісного ставлення до роботи із сім'ями підлітків на основі використання інноваційних форм та активних методів; включення студентів в реальну практичну взаємодію із сім'ями підлітків з використанням педагогічних технологій через оптимальне поєднання аудиторної та позааудиторної роботи);

- *уточнено* сутність ключових понять дослідження: «робота майбутніх психологів із сім'ями підлітків», «готовність майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків», «формуванням готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків»; критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-інтелектуальний, діяльнісно-практичний), їх показники та рівні готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків (високий, середній, низький);

- *удосконалено* форми, методи освітнього процесу щодо підготовки майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків;

- *подальшого розвитку* набули інтеграційні процеси професійної підготовки психологів до роботи із сім'ями підлітків та наповнення їх відповідним змістом.

Не викликає сумніву *практичне значення одержаних результатів дослідження*, яке полягає в розробці та впровадженні в освітній процес

закладів вищої освіти методики діагностування рівнів готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків, оновленні змісту дисциплін «Вступ до спеціальності», «Соціальна психологія», «Основи психологічного консультування», «Психодіагностика», «Організаційна психологія», «Методика роботи психолога», «Психологія сім'ї», проведенні спецсемініарів «Робота психолога з сім'ями підлітків», «Зміст, форми і методи роботи із сім'ями підлітків»; використанні психолого-педагогічних тренінгів, активізації самостійної роботи майбутніх психологів для отримання знань, умінь та досвіду роботи із сім'ями підлітків.

Отримані результати формульованого етапу педагогічного експерименту свідчать про те, що до організації дослідно-експериментальної роботи студенти експериментальних і контрольних груп перебували приблизно на одному рівні готовності до роботи із сім'ями підлітків; після проведення експериментальної роботи студенти експериментальних груп показали більш високі результати, і автором зроблено висновок про те, що при організації цілеспрямованого процесу готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків, їх рівень значно підвищується, про що і свідчать результати дослідження.

За результатами реалізації педагогічних умов у процесі формульованого експерименту в експериментальних групах високий рівень готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків зріс порівняно із констатувальним етапом на 3,1 %; середній - на 6,5 %; низький зменшився на 9,6% після проведення формульованого експерименту. В ЕГ високий рівень готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків зріс на 33,9 %; середній - 12,5 %; низький зменшився на 46,4 %.

### **Вірогідність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій**

Вірогідність одержаних Кобилянською Тетяною Вікторівною наукових результатів не викликає сумніву, оскільки вони цілком адекватні суті та конкретним завданням дослідження, досягнуті завдяки системному

використанню комплексу взаємопов'язаних дослідницьких методів і ґрунтовній джерельній базі. Одержані дисертантом результати достатньо переконливо представлено у висновках до розділів та загальних висновках, які відповідають найважливішим положенням рецензованого дослідження та поставленій меті.

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях.

**Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях**

Зміст автореферату повністю відповідає основним положенням дисертації, а 16 публікацій автора з достатньою повнотою відображає основні положення й висновки дисертації, праці цілком відповідають встановленим вимогам.

Обсяг і зміст дисертації показують, що робота є самостійним дослідженням, виконаним на високому науковому рівні, і свідчать про професійну зрілість автора.

Виклад матеріалу в науковій роботі логічний та послідовний, має науковий характер та прикладне значення. Для тексту дисертації характерними є змістова завершеність, цілісність і зв'язність, вміле апелювання фактами. Зміст автореферату ідентичний до основних положень дисертації. Таким чином, можна з впевненістю сказати, що автор дослідження має нестандартне мислення і вміє самостійно працювати, аналізувати та узагальнювати накопичений матеріал, робити самостійні висновки.

**Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації**

Високо оцінюючи дисертацію Кобилянської Тетяни Вікторівни „Формування готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків у процесі професійної підготовки”, вважаємо за доцільне висловити окремі міркування, що виникли в процесі рецензування роботи й вимагають окремих уточнень і пояснення.

1. В авторефераті й дисертації варто було б більш детально розписати завдання дослідження, збільшивши їх кількість до п'яти.
2. Щодо загальних висновків. Четвертий висновок надто розширений і деталізований..
3. Перший розділ дещо переобтяжений у змістовому плані. Має великі таблиці, які можна було б винести у додатки.
4. Результати дослідження впроваджено у освітній процес Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Рівненського державного гуманітарного університету. Актуальність і зміст роботи заслуговує на те, щоб розширити базу провадження дослідження.
5. Робота значно виграла б за умови здійснення порівняльного аналізу досвіду формування готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків у процесі професійної підготовки в Україні та інших країнах.
6. У процесі висвітлення автором дидактико-методичних аспектів щодо формування готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків у процесі професійної підготовки, бажано було б більше надати практичного матеріалу. Досить логічним було б створення і друк методичних рекомендацій.
7. Для роботи подекуди характерна описовість, фрагментарність. Дисертаційна робота місцями переобтяжена складними синтаксичними конструкціями, що утруднює розуміння тексту.

Водночас вважаємо, що вказані зауваження та побажання мають дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дослідження Кобилянської Тетяни Вікторівни.

**Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів»**

На основі вивчення поданої роботи можна дійти висновку, що

дисертаційна робота Кобилянської Тетяни Вікторівни „Формування готовності майбутніх психологів до роботи із сім'ями підлітків у процесі професійної підготовки", є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомим теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМ за № 656 від 19.08.2015 р. та за № 1159 від 30.12.2015 р.), а її автор - Кобилянська Тетяна Вікторівна - заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки

Національного університету біоресурсів і

природокористування України

  
О.В. Кучай

СВІДЧУЮ  
Цілу кадрів  
В. Михайліченко  
20,

